

Akademik Duraković: Zapad je uništio ono najljepše što svijet ima

U intervjuu za Slobodnu Dalmaciju bosanskohercegovački akademika Esada Durakovića nedavno je, među ostalim, pojasnio širi kontekst akuelnih zbivanja kako u Egiptu, tako i na Bliskom i Srednjem istoku a u kontekstu onoga što na ovim prostorima radi ISIL.

Akademik Duraković, filolog, orijentalist te najbolji arabist u svijetu po izboru komisije UNESCO-a 2003. godine, također je i član Arapske akademije u Kairu i Damasku. Revno prati zbivanja u arapskom svijetu, trenutno vrlo međumuslimanskim ratovima intenzivno piše studiju, navodi u uvodu intervjua Slobodna Dalmacija i dodaje da je akademik

Duraković istaknuti kritičar širenja vehabizma u BiH, koji je “uvezen” u zadnjem ratu, a njegov prijevod Kurana na bosanski jezik ocijenjen je najboljim.

Novinare Slobodne Dalmacije zanimalo je šta je po Durakovićevom mišljenju razlog nedavne otmice i ubojstva hrvatskog državljanina u Egiptu Tomislava Salopeka.

DURAKOVIĆ: Gospodin Salopek je slučajna žrtva. Mogao je biti na njegovu mjestu i bilo tko drugi, pod uvjetom da je stranac i da radi u nekoj stranoj kompaniji. Dakle, ovdje nije riječ o odabiru mete po nekom načelu personalnosti, nego je otmičarima bitno da žrtva ispunjava kriterije na jednom općem planu njihovih ciljeva. Inače, to je tako s terorizmom koji je uvijek mnogo više od ubojstva: njegove žrtve su u pravilu potpuno nedužni ljudi, kao i u slučaju gospodina Salopeka.

Drugim riječima, ovdje možemo govoriti o cilju, a ne o povodu. Cilj otmice i ubojstva gospodina Salopeka iznijeli su otmičari već u svome

zahtjevu – oslobađanje muslimanskih zatvorenica u Egiptu. Takav zahtjev i njegovo eventualno zadovoljenje računa s tim da će on povoljno djelovati na moral vlastita ljudstva koje je u borbi, odnosno da će izraženom brigom za svoje zatočene pripadnike uspješnije motivirati potencijalne regrute pokreta ili vojne formacije.

S druge strane, ali u isti mah, definiranjem uvjeta kao “oslobođenje muslimanskih zatočenica”, otmičari, odnosno njihova organizacija, time se predstavljaju u još jednom segmentu koji oni smatraju bitnim: oni, navodno, brinu o muslimanima, štoviše – o muslimankama, a to je sredstvo i za snažan emocionalni angažman potencijalnih regruta, kao i amortiziranje bijesa onih koji otmicu osuđuju jer se ISIL nastoji predstaviti kao borac za panislamsku državu.

Ako se njihovi zahtjevi ne ispune, oni žele u svakoj sličnoj otmici eventualnim smaknućem otetoga i globalnom promocijom svoga terorističkog akta destabilizirati Egipat, kojega se smatra stabilnim, a on to uopće nije, naprotiv, i to upravo od dolaska na vlast generala Al-Sisija. U svakoj varijanti, otmičari, odnosno teroristi, trenutačno su na “dobitku”, gledano iz njihove perspektive, naravno, odnosno sa stajališta ostvarenja njihovih ciljeva. Dugoročno su na gubitku jer oni i ne znaju da, vjerujući kako se bore za islam, zapravo se suštinski bore protiv islama.

Sinajski islamisti, pripadnici Islamske države, traže puštanje iz zatvora pripadnica Muslimanskog bratstva. Kako to objašnjavate? Kakav je odnos džihadista i Muslimanskog bratstva?

DURAKOVIĆ: Najprije smo mogli čuti u medijima – ako sam dobro zapazio, a pratio sam situaciju, čak napregnuto – da traže puštanje muslimanskih zatvorenica. Čini mi se da je naknadno prošlo u medijima da je riječ o zatvorenicama Muslimanske braće, koja se izvorno nazivaju Ikhwan al-muslimin. To ima rezona jer sam se začudio njihovu prvotno “nespecificiranom” zahtjevu. Naime, Egipat se od vremena vojnog udara generala Al-Sisija pretvorio, na veliku žalost, u zemlju masovnog državnog terora, progona ljudi, hapšenja, ubojstava... Pa sjetimo se samo toga kako je po kratkom postupku i istodobno osuđeno na smrt negdje oko 500 zatvorenika, od kojih mnogi nisu ni prisustvovali vlastitu suđenju. “Demokratski” svijet je malo zagunđao, reda radi, i sve je tako brzo prošlo. Ovih dana smo mogli čuti povijesni izljev licemjerja: američki državni sekretar veli na TV-u kako mu je taj general, koji je uhapsio i na smrt osudio legalno i legitimno izabranog predsjednika, obećao da će biti održani fer i demokratski izbori u Egiptu. Što možemo očekivati u svijetu u kojem moćnici kreiraju takvo licemjerje?!

Valja imati na umu da je Al-Sisi pohađao vojni koledž u SAD-u te da je u vrijeme prethodnih egipatskih predsjednika, doslovno i najvećim dijelom, egipatsku armiju financirala američka vlada, što čini i danas. Znam primjere u kojima se djeca u osnovnim školama u Egiptu hapse – vjerovali ili ne – zato što netko u njihovoj školi zapazi da na linijaru ili svesci imaju neku aplikaciju vezanu uz Muslimansku braću... Tužan sam i zabrinut zbog toga jer je Egipat stožerna arapska zemlja u svakom pogledu. Imam divna iskustva s Egipćanima, koje smatram vrlo kultiviranim ljudima. Onog trena kad je izvršen Al-Sisijev vojni udar uz blagoslov SAD-a, znao sam, i napisao sam, da Egipat time ulazi u vrlo dugo razdoblje izuzetno snažnih turbulencija, a, ponavljam, on je stožerna arapska zemlja.

Zašto? Zato što nijedna partija u Egiptu nema tako dug staž kao Muslimanska braća. Oni su, kao snažna i brojna opozicijska partija u Egiptu, postojali u vrijeme svih prijašnjih egipatskih predsjednika, od vremena kralja, a svi su predsjednici bili vojnici. Dakle, Muslimanska braća – uvijek to treba imati na umu – nisu partija “od jučer”. Oni imaju vrlo dugu tradiciju opstajanja u ilegali, dakle imaju vrlo veliko iskustvo i infrastrukturu, imaju i ogromnu podršku u narodu jer su upravo na demokratskim izborima pokazali da ih podržava najveći broj Egipćana.

Svaki i svačiji potez nakon izbora morao je voditi računa o tome. Ali, eto, samo krajnja osionost i odsutnost vizije može izvršiti vojni udar u takvoj zemlji, uhapsiti legalno izabranog predsjednika i čak osuditi ga na smrt. To je katastrofalan potez i Al-Sisija i Amerike, jer Egipat tek čekaju velike nevolje. Čini mi se da sam ostao dužan odgovoriti na dio vašeg prethodnog pitanja...

Da, pitala sam kakav je odnos džihadista i Muslimanskoga bratstva...

DURAKOVIĆ: Svrgnuti i na smrt osuđeni egipatski predsjednik Mursi imao je neku vrstu osjećaja za solidarnost u muslimanskome svijetu, a pri tome mislim, prije svega, na to da je bio spreman ozbiljno revidirati politiku Egipta prema Izraelu, koja je krenula posebnim smjerom iz vremena predsjednika Anwara al-Sadata. To je djelovalo kao alarm, kao crveno svjetlo, i Izraelu i Americi jer nikada ne treba zaboraviti da se ništa na Bliskom istoku, pa ni u Egiptu, ne događa izvan konteksta izraelskih interesa, onako kako ih formulira politika cionizma. Želim naglasiti da ja pravim razliku između Židova i cionista.

Osim toga, Palestina je pitanje svih pitanja na Bliskom istoku. Mursi je tu imao pozitivan odnos, imao je puno razumijevanje za problem Palestine, otvorio je granični prijelaz prema Gazi, a preko toga graničnog prijelaza Palestina se održava na životu na slamčicu. Za prijatelje i protagoniste cionizma to je bilo previše. Sjećam se kako je u vrijeme predizbornih aktivnosti u Egiptu jedan znameniti i utjecajan francuski intelektualac, filozof, kazao: Može Mursi i pobijediti, ali nećemo dopustiti da ostane na vlasti...

To su poruke iz demokratskog svijeta! Dakle, pripadnici kasnije nastalog ISIL-a identificiraju se s Muslimanskom braćom po pitanju Palestine, ali i po pitanjima, općenito, negativnog odnosa Zapada prema muslimanskom svijetu, budući da vojne koalicije Zapada razaraju čitave suverene zemlje, zapravo čitava vrlo složena društva, ne sluteći o posljedicama tih agresija. Ta identifikacija ISIL-a i Muslimanske braće je neautentična, krivotvorena. Smatram da ju je ISIL zloupotrijebio, ali, eto, u ovom slučaju to funkcionira kao faktor destabiliziranja Egipta.

Vašim odgovorom ponukali ste me na jedno potpitanje. Naime, spomenuli ste kako zapadne zemlje razaraju na Bliskom istoku složena društva. Možete li to malo pojasniti?

DURAKOVIĆ: Hvala vam za to potpitanje. Ono je bitno za razumijevanje kaosa na Bliskom istoku, ali zahtijeva prilično dugu elaboraciju. U najkraćem, evo o čemu je riječ. Irak je bio desetljećima stabilna zemlja, bio je veliko svjetsko gradilište; Sirija je također bila stabilna, i to je prelijepa zemlja, jedna od najljepših koje sam vidio. Taj prostor je kolijevka religija i kultura.

Dopustite mi da kažem, uzgred, da sam član arapskih akademija nauka i u Kairu i u Damasku. Libija je također bila uzorno stabilna i vrlo prosperitetna, zemlja potpune sigurnosti. Zapadne zemlje su se vrlo lako dogovorile da na Irak i Libiju pošalju ubitačne vojne eskadrile i rakete zato da bi, navodno, "demontrale" nedemokratske režime. To je nečuvena laž, ali je i neoprostiva pogreška, kao što je i zastrašujuće neznanje o tome svijetu.

Razarajući napadi zapadnih vojnih alijansi nisu svrgnuli samo vladajuće diktatore, nego su – u tome jest poanta – razorili čitava društva koja su se izgrađivala stoljećima, a o čijoj složenosti napadači ništa nisu znali, niti ih je to zanimalo. Onda je lavina krenula. Svijet je ušao u kaos: zemlje i društva su razoreni, terorizam buja na sve strane, rijeke očajnika

iz toga svijeta preplavljaju obale Europe koja, usprkos svemu, kao ni SAD, uopće ne reagira na pravi način.

Oni nemaju viziju. To je jedna kolekcija dehumaniziranih birokrata i pohlepnika koji su opsjednuti božanstvom što se zove Profit, i tako vode svijet u propast. Sve strašne nevolje o kojima ovdje govorim ne mogu se riješiti – kao što misli većina vlada u Europi – ni žicama, ni ogradama, ni preventivnim potragama za eventualnim teroristima. Izlaz je samo u stabilizaciji tih društava i u porazu ksenofobija, a ovo s čim se sada svijet bori su nuspojave. Za dugoročno i temeljito rješenje potrebno je da se pomogne u stabiliziranju i izgradnji tih zemalja, a ne da se provodi agresija nad njima i produciraju međusobni sukobi.

Svojedobno ste kazali, u jednom intervju prije godinu dana, kako je moguće da egipatski režim napadne Libiju pod plaštom zabrinutosti za svoju sigurnost. Stojite li i dalje pri tom stavu, dakle, je li moguća Al-Sisijeva vojna intervencije na Libiju, poglavito ako se pokaže da ISIL-ovci tamo sklanjanju svoje žrtve?

DURAKOVIĆ: Tenzije između Libije i Egipta imaju svoju povijest. Zategnutost je bila izražena u vrijeme Al-Qazzafija i Al-Sadata. Ta tenzija postoji i sada, itekako, i vrlo je realno da formacije ISIL-a sklanjaju svoj plijen na teritoriju Libije. Imajući na umu ono što sam već kazao o Al-Sisijevu odnosu prema Muslimanskoj braći, čini se prirodnim da ISIL u takvom političkom autoritetu kao što su Muslimanska braća vidi mogućnost za realiziranje vlastita ideološko-političkog kapitala. Da, realna je mogućnost da Egipat intervenira na tlu Libije u nastojanju da zaštiti sigurnost postojećeg režima u Egiptu, a internacionalizacija sukoba na svakoj razini odgovara upravo ISIL-u.

Sljedbenika Islamske države je sve više, pristižu iz cijelog svijeta i stavljaju se u službu krvavoga kalifata. Što je geneza Islamske države?

DURAKOVIĆ: Možda ću odgovorom na to pitanje razočarati vaše čitatelje, ali ću biti otvoren. Islamska država je u najvećoj mjeri fantomska, prema onome što ja znam. Ona je tvorevina nekih moćnih međunarodnih faktora – dabome i sa Zapada, itekako – a njezin zadatak je barem dvostruk. Na jednoj strani, njezine metode su takve da im je cilj optimalna sotonizacija radikalnih muslimana u svijetu, jer je zaista njihova surovost besprizorna, i ne samo da nije utemeljena u islamu, nego je ona direktan, surov napad na same temelje islama. Islam promovira potpuno drukčije vrijednosti.

S druge strane, ISIL je vojno-politički fantom koji ima zadatak optimalno pridonijeti prekrajanju političke karte Bliskog i Srednjeg istoka, a valjda je svakome jasno da se upravo na tome sada radi. U vrijeme pojačane islamofobije na Zapadu, neki muslimani se vjernički i emfatički identificiraju s “fundamentalističkim” i “panislamskim” idejama ISIL-a, pa hrle “u pomoć”, ne znajući, zapravo, da njihova borba uopće nije islamska. Paklenski dobro je zamišljena ta ISIL-ideja i ISIL-akcija.

Što u tom kontekstu znači podjela muslimana na sunite i šijite, gdje su tu pristaše vehabizma?

DURAKOVIĆ: To je duga priča i bojim se da ćemo je morati ostaviti za neku drugu priliku. O tim stvarima, o aktualnim međumuslimanskim ratovima, upravo pišem jednu malu studiju, s naglaskom na pristupu iznutra: ne govorim o tome koje su krivnje Zapada, nego koje su krivnje samih muslimana. U dvije-tri rečenice, mogu reći sljedeće. Prvo, sukobi svih međumuslimanskih frakcija potječu iz nakaradnog tumačenja islama. Jer u Kuranu stoji, najprije, da je Bog stvorio ljudski rod kao bratstvo.

Naime, Bog veli u poglavlju 49., ajet 13., da je On stvorio ljudski rod od jednog muškarca i jedne žene pa ih je učinio raznolikima, veli, zato da bi se međusobno upoznavali. Potom je kazao, u istome poglavlju, a u 10. ajetu, kako su muslimani braća. Frakcijski/sektaški sukobi su atak na tu Božju “proklamaciju” o bratstvu ljudskoga roda. Drugo, mnogi muslimani uzurpiraju Božje ingerencije tako što oni već na ovome svijetu sude o tome tko je pravovjeran, a tko je krivovjeran, i sankcioniraju one koji ne manifestiraju vjeru u svakoj pojedinosti kao oni. O vjeri bilo koga tko se deklarira vjernikom može suditi samo Bog. E, iz te uzurpacije Božjeg prava nastaju međumuslimanski sukobi.

Očito je da se “preuređuje” Bliski i Srednji istok, da se krvlju crtaju i granice novih država, među njima primjerice Kurdistana.

DURAKOVIĆ: Da, to smo već konstatirali. Na terenu se formiraju nove granice. Odlučeno je, prema svemu sudeći, da se formira država za Kurde. Time se dalje destabilizira regija: uvučena je u rat i prosperitetna Turska. Sjetimo se kako je kancelarka Angela Merkel poticala Tursku da se uključi u rat u Siriji, a Turska je dugo odolijevala takvoj vrsti pritiska. Sada je dovedena u poziciju da se, apsolutno, morala uključiti jer, koliko mi je poznato, u Turskoj je oko 20 posto Kurda. Velika je to brojka!

Šta dalje slijedi? Turska je planovima tih političkih kartografa uvučena u međunarodni rat jer ona bombardira na teritoriju Iraka i Sirije, ali je izvjesno da će ući, na veliku žalost, u fazu građanskoga rata, unutarnjeg terorizma itd. Pri tome ne treba smetnuti s uma da je Turska velika, jaka država, da ima neizrecivu geostratešku i geopolitičku važnost, pa ne možemo ni zamisliti kakve su moguće posljedice uvlačenja i takve države u rat. Ovo je zaista đavolski scenarij na Bliskom i Srednjem istoku, u Sjevernoj Africi. Pitam se s krajnjom zabrinutošću: Kamo to srlja naš svijet...

(Slobodna Dalmacija)